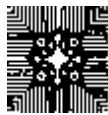

**A
VISSZAESŐ BÜNTETTESEK
KRIMINALITÁSA ÉS SZIGORÍTOTT
DOLOGHÁZBA VALÓ UTALÁSUK**

ÍRTA:

HACKER ERVIN dr.

jogakadémiai ny. r. tanár, egyetemi magántanár

1938

LUDVIG ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA MISKOLC

TELEFON : 8-82

A kriminaletiológiának és kriminalpolitikának egyik legfontosabb problémája az, amely a büntettek megelőző kriminalitásának magatartásukra való hatását kutatja.¹⁾

Hogy a kérdésnek horderejét teljesen átértsük, utalnunk kell arra, hogy a visszaesőknek a száma legtöbb helyütt erősen emelkedik. Különösen a sokszorosan visszaeső, javíthatatlan és közveszélyes, az ú. n. megrögzött büntettek újabb bűnözésétől kell a társadalom rendjét féltenuk.

A tapasztalat az, hogy a jogi rendnek legveszedelmesebb ellenségei éppen ezek a sokszor büntetett előéletű, ú. n. megrögzött bűntevők.

A bűnügyi statisztikai megfigyelések nap-nap után tesznek tanúságot ezekről a jelenségekről.

Hazánk bűnügyi statisztikájának adatai (1. sz. táblázat²⁾ azt

1. sz. táblázat.

A visszaesők száma.

Év	Büntetett előéletűek száma		
	általában	1—3-szor büntetve	többször büntetve
1925	6,688	5,979	709
1926	6,665	5,772	893
1927	6,975	6,002	973
1928	7,874	6,754	1,120
1929	8,531	7,274	1,257
1930	9,315	7,802	1,513
1931	9,924	8,109	1,815
1932	10,810	8,902	1,908
1933	12,125	9,630	2,495
1934	12,542	9,688	2,854
1935	13,829	10,590	3,239
1936	15,997	12,141	3,856

mutatják, hogy tizenkét év alatt, az 1925-től 1936-ig terjedő időszak-

¹⁾ Ez a dolgozat a szerző által a m. kir. Pázmány Péter Tudományegyetem büntetőjogi szemináriumával kapcsolatosan szervezett büntetőjogi továbbképző tanfolyamon 1936 február 16-án tartott előadásnak egy részét képezte.

²⁾ Az itt felsorakoztatott abszolút számok a Magyar Statisztikai Évkönyvek megfelelő köteteiből vannak véve.

ban a büntetett előéletű elítélteknek, a visszaesőknek a száma általában 6688-ról 15.997-re, tehát 139%-kal, — ellenben a megelőzőleg háromszornál többször büntetve volt elítélteknek a száma 709-ről 3.856-ra, tehát 443%-kal emelkedett. Amint a számadatokból kitűnik, ez az emelkedés fokozatos, kivétel nélkül következetes, nem valamely gazdasági vagy más tényező által befolyásolt ugrásszerű; az adatoknak a sorozata a megfigyelőben azt a meggyőződést érleli ki, hogy itt egy, megengedjük más kriminogen tényezők által is befolyásolt, de magában önálló társadalmi jelenséggel, a megrögzött büntetettek számának törvényszerű emelkedésével állunk szemben.

Talán érdemes lesz itt a visszaesők számára, néhány bűncselekménnyel kapcsolatosan is kitérni. Közismert dolog, hogy különösen a vagyon elleni bűnözők sorában találkozunk sok visszaesővel, tehát két, talán a legfontosabb vagyon elleni bűncselekménnyel, a lopással és csalással kapcsolatosan e téren mutatkozó számadatokra óhajtunk itt utalni.

A visszaesőknek a. száma (2. sz. táblázat) a lopás miatt elítéltek sorában a következően alakult. Számuk 1920-ben 3.428 volt, százalékos részük az összes lopás miatt elítéltek sorában 18.9%. 1930-ig számuk 7.378-ra, százalékos részük pedig 39.5%-ra, tehát valamivel többre mint a kétszeresre emelkedett.

Az eddig felsorakoztatott adatok gyűjtésének az alapját a büntető ú. n. általános visszaesése képezte, vagyis azokat az eseteket fi-

2. sz. táblázat.

A visszaesők a lopás miatt elítéltek sorában.

Év	A visszaesők száma általában		A visszaesők, akik előzőleg lopás, rablás, zsarolás, sikasztás, orgazdaság és csalás miatt 1-nél többször ítéltettek el	
	Szám szerint	Az elítéltek %ában	Szám szerint	A visszaesők %ában
1925	3,428	18.9	1,376	40.1
1926	2,797	21.6	1,309	46.0
1927	2,898	23.2	1,379	47.6
1928	3,171	25.8	1,554	49.0
1929	3,200	27.7	1,603	50.1
1930	3,615	30.4	1,905	52.7
1931	4,060	34.0	2,214	54.5
1932	4,813	34.0	2,714	56.4
1933	5,651	36.4	3,258	57.7
1934	5,614	38.3	3,389	60.4
1935	6,412	38.3	3,923	61.2
1936	7,378	39.5	4,326	58.6

gyeltük meg, amidőn a büntetett előéletű egyén újból büntetendő cselekményt követ el.

Azonban azokat az eseteket is megfigyeléseink körébe kell vonni, amelyeknél különös visszaeséről beszélhetünk, amidőn az illető bűntevő újabban is ugyanolyan vagy hasonló körű bűncselekményt követ el, mint amilyen miatt már megelőzőleg büntetve volt.

Bűnügyi statisztikánk azt is vizsgálja, hogy vajjon a lopás miatt elítélt egyének közt mennyi az olyan, aki a hasonló irányú bűncselekmény, nevezetesen lopás, rablás, zsarolás, sikkasztás, orgazdaság és csalás miatt ítéltetett el megelőzőleg egynél többször. Ezeknek a száma a lopás miatt elítéltek közt 1925-ben 1.376 volt és felemelkedett 1936-ig 4.326-ra, azaz 214%-kal.

A visszaesők sorában az ilyen azonos körben bűnöző egyének különösen veszedelmesek; sokszor az ilyen azonos cselekmények jövedelmi forásukat képezik; ha a visszaesők sorában több az ilyen, úgy ez kriminálpolitikai szempöngből nézve különösen jelentös; azért itt azt vizsgáljuk, hogy a visszaesők sorában ezeknek a különös visszaesést felmutató egyéneknek a része milyen nagy; azt keressük, hogy az *o* százalékos részük milyen nagy a visszaesőknek a lopásnál, csalásnál jelentkezők számában.

A lopás miatt elítélt visszaesők sorában ezeknek a, hasonló cselekmény miatt megelőzőleg egynél többször elítélt különös visszaesőknek a, százalékos része 1925-ben 40.1% volt és 1936-ig 58.6%-ra emelkedett.

Már itt akarnám a figyelmet a következő jelenségre felhívni.

Míg nálunk a visszaesőknek a száma a bűnözők közt mutatkozó százalékos része általában és a lopásnál is nagyon erősen emelkedett, mégis 1936-ban *első ízben* a lopás miatt elítélt és megelőzőleg hasonló irányú bűncselekmények miatt egynél többször büntetve volt bűntevőknek ha nem is a száma, de legalább százalékos része kis esést mutat fel; 1935-ben ez a százalékos részük a visszaeső tolvajok közt 61.2%, ellenben 1936-ban csak 58.6% volt. Talán nem egészen alaptalan az a feltevés, hogy az 1928. évi 10. t. c, a 11. Bn. által a megrögzött bűntevőkkel szemben életre keltett szigorított dologházi őrizetnek a hatásával találkozunk itt. Ennek hosszú tartama következtében ezen visszaeső bűntevőknek egy részt¹ már ki lett emelve a társadalomból és következésképpen ez csökkentőleg hatott a statisztikailag újból számbavett ilyen visszaesőknek a számára, amely 1934-ben 3.389 volt, 1935-ig még 534-gyel 3.923-ra ment fel, ellenben a következő évben máj' csak 403-mal emelkedett fel 1936-ban 4.326-ra.

A visszaesés szempontjából egy másik nagyon jelentös vagyoni elleni bűncselekményt képez a csalás.

A visszaesőknek a, száma a csalás miatt elítélteknek a sorában (3. sz. táblázat) a következően alakult. Számuk 1925-ben 509 volt és ez 1936-ig 1.254-re, tehát 146%-kal emelkedett. Százalékos részük

A visszaesők a csalás miatt elítéltek sorában.

Év	A visszaesők száma általában		A visszaesők, akik előzőleg lopás, rablás, zsarolás, sikkasztás, orgazdaság és csalás miatt 1-nél többször ítéltettek el	
	Szám szerint	Az elítéltek %ában	Szám szerint	A visszaesők %ában
1925	509	20.2	200	39.3
1926	550	25.1	181	32.9
1927	582	27.1	229	39.3
1928	742	27.2	292	39.4
1929	819	29.8	340	41.5
1930	840	32.6	348	41.4
1931	791	33.6	372	47.0
1932	792	36.0	391	49.4
1933	912	40.2	473	51.9
1934	1,169	46.4	516	44.1
1935	1,127	43.8	612	54.3
1936	1,254	43.8	695	55.4

1925-ben 20.2%, ellenben 1936-ban 43.8% volt, tehát több mint kétszeresére emelkedett.

Itt is megfigyeléseink sorába vonjuk a különös visszaesésre vonatkozó jelenségeket. A visszaesők sorában a lopás, rablás, zsarolás, sikkasztás, orgazdaság és csalás miatt megelőzőleg egynél többször elítélteknek a száma 1925-től 1936-ig 200-ról 695-re, tehát majdnem 250%-kal, százalékos részük pedig 39.3%-ról, állandóan, következetesen, mindvégig 55.4%-ra emelkedett.

Úgy mint másutt, nálunk is a jövőben úgy látszik, hogy inkább kell a csalás miatt elítélt egyének számának arányosan nagyobb emelkedésével számolni. A külföldön gyűjtött számadatok nagyon sok helyütt igazolják ezt a feltevést. Ez a jelenség a kultúra haladásának egyik káros kriminogen hatása. Előbb az emberek erőszakkal vették el egymástól a javakat, raboltak, loptak, a jövőben kifinomultabb módon és eszközökkel, ravaszsággal, fondorlattal követik el bűncselekményeiket a bűntevők; talán megkockáztatható az az állítás, hogy a lopás és csalás közt a csalásnak van nagyobb jövője.

És erre engednek következtetni azok az adatok is, amelyek a megközelítőleg is csalás miatt elítélt visszaesők kriminalitására vonatkoznak.

Bűnügyi statisztikánk tudvalevőleg csak a csalásra vonatkozólag tesz közzé kizárólagosan azonos bűncselekményekre vonatkozó különös visszaesési adatokat.

A megelőzőleg is csalás miatt elítélt visszaesőknek a száma a csa-

lás miatt elítélt egyének sorában a következően alakult (4. sz. táblázat).

4. sz. táblázat.

A csalás miatt megelőzőleg is elítélteknek a száma.

Év	A csalás miatt elítélt visszaesők száma	Az esetek száma, amelyekben az előző elítélés csalásért egynél többször történt	
		Számszerint	A csalás miatt elítélt visszaesők %/ó-ában
1925	509	64	12.5
1926	550	57	10.3
1927	582	90	15.4
1928	742	103	13.8
1929	819	133	16.2
1930	840	148	17.6
1931	791	146	18.4
1932	792	164	20.7
1933	914	177	19.4
1934	1,169	267	22.8
1935	1,127	232	20.5
1936	1,254	276	22.0

Számuk 1925-ben csak 64 volt és 1936-ig felszokott 276-ra, az emelkedés tehát 331%-os volt. A csalás miatt elítélt visszaesők sorában való részük 1925-ben 12.5% volt, ellenben 1936-ig ez 22.0%-ra, tehát majdnem a kétszeresre emelkedett. Az emelkedés, bár hullámszerű, de következetes, állandó és mindvégig mutatkozik az egész megfigyelési időszakban; a javulás jelei nem mutatkoznak.

Ezek az adatok is arra engednek következtetni, hogy a csalók teljesen specializálódnak, kriminális tevékenységüket kizárólagosan egy irányban, ott azután azonban annál nagyobb felkészültséggel és veszedelemmel fejtik ki.

Amint a felsorakoztatott számadatokból látható, hazánkban kevés kivétellel a visszaesőknek, főként a többszörösen visszaeső egyéneknek a száma évről-évre emelkedik. A futólagos szemlélő azt is hihetné, hogy ez esetleg a kriminalitásnak általában inkább emelkedő tendenciájával volna magyarázható.

Ez azonban téves következtetés lenne, mert ha kutatjuk a visszaesőknek százalékos részét az összes bűntevők sorában (5. sz. táblázat), úgy ott, főként a sokszorosan visszaeső, megrögzött bűntevőkre vonatkozólag még rosszabb eredményre jutunk. A büntetett előéletű elítélteknek a százalékos része általában 14%-ról 29.8%-ra, tehát valamivel többre, mint a kétszeresére emelkedett 1925-től 1936-ig. Csekélyebb arányú volt az emelkedés a csak egyszer büntetve volt

elítélteknél, amely 8.3%-ról 12.7%-ra terjedt, ellenben a 2-3-szor büntetve volt egyéneknél körülbelül olyan keretekben mozgott, 4.2 %-ról 10.0%-ra emelkedett, mint általában. Ellenben és ezt különösen ki kell emelnünk és hangsúlyoznunk, a háromszornál többször bün-

5. sz. táblázat.

A visszaesők százalékos része az elítéltek között.

Év	100 elítélt közt volt büntetett előéletű			
	általában	egyszer büntetve	2—3-szor büntetve	többször büntetve
1925	14.0 %	8.3 %	4.2 %	1.5 %
1926	16.5 „	9.4 „	4.9 „	2.2 „
1927	17.5 „	9.5 „	5.6 „	2.4 „
1928	18.8 „	10.2 „	5.9 „	2.7 „
1929	20.1 „	10.6 „	6.6 „	2.9 „
1930	21.0 „	10.9 „	6.7 „	3.4 „
1931	22.7 „	11.5 „	7.1 „	4.1 „
1932	24.0 „	11.3 „	8.5 „	4.2 „
1933	25.6 „	11.7 „	8.6 „	5.3 „
1934	27.2 „	11.7 „	9.3 „	6.2 „
1935	28.3 „	12.1 „	9.6 „	6.6 „
1936	29.8 „	12.7 „	10.0 „	7.1 „

tetve volt egyéneknél a százalékos rész 1925-től 1936-ig 1.5%-ról 7.1 %-ra, tehát rendkívül magas. 373%-os emelkedést mutat. Ha e tárgyban a megfigyelési időszakot kiterjesztjük és visszamegyünk 1921-ig, úgy az emelkedés még nagyobb arányokat mutat. Ugyanis 1921. évben a háromszornál többször büntetve volt egyéneknek százalékos része az összes elítéltek sorában csak 0.6% volt és ez — amint már jeleztük — 1936-ig 7.1%-ra, tehát lő év alatt az emelkedés 1085%-os volt.

Ha párhuzamot vonunk az e téren nálunk és más országokban gyűjtött hasonló adatok közt, kétségtelen, hogy kevés kivétellel, legtöbb helyütt a visszaesőknek, főként a sokszorosán visszaeső elítélteknek a száma hatalmas emelkedést mutat. Amint erre más helyütt³⁾ reámutattam, éppen csak Svédország, Skócia és Írország tudnak a visszaesők kriminalitásának csökkenéséről számot adni, az összes többi kultúrállam az eddig rendelkezésemre álló adatok tanúsaira szerint a kriminalitás ezen iránya tekintetében emelkedést mutatott fel. Az emelkedés azonban sehol sem volt olyan arányú, mint, sajnos, hazánkban.

³⁾ Lásd: Szerző, Beiträge zum Problem der rückfälligen und unverbe-serlihen Verbrecher, Monatsschrift für Kriminalpsychologie und Straf rechtsreiffonn. 26 (1935.). köt. 247. s köv. old.

A sokszorososan visszaesők elleni küzdelem tehát hazánk bűnügyi igazságszolgáltatásának egyik legjelentősebb és legsürgősebben megoldandó problémája.

Ennek a kérdésnek a megtárgyalásánál tudatában kell lennünk annak, hogy a bűntevők ezen kategóriájánál megjavításról a viszonyokkal ismerős és józan ember nem ábrándozhatik; itt csak arról lehet szó, hogy közbiztonságunkat védjük meg velük szemben.

A II. Büntetőnovella által a szabadságvesztési jellegű rendszabályaink keretébe beiktatott szigorított dologház segítségével és az arra vonatkozólag megállapított jogszabályok keretében mód nyílik elég messzemenően védekezni az ilyen sokszorososan visszaeső, megrögzött büntetésekkel szemben, feltéve, hogy bíróságaink eléggé élnek a védekezés fegyvereivel és eléggé használják azokat.

E tekintetben is néhány számadattal szeretném a helyzetet változtatni. Feltételezve, hogy a II. Bn. életbelépése óta általában a beutalás előfeltételei és alkalmazásának indokai tekintetében változás nem történt, párhuzam vonását kíséreljük meg a beutalások és az imént említett sokszorososan visszaeső bűntevők száma közt. Futólagos szemlélet után is meggyőződhetünk arról, hogy a két szám emelkedése nem volt arányos, a szigorított dologházba való utalások száma messze elmaradt a sokszorososan visszaeső bűntevők száma mögött; minthogy a II. Bn. csak az 1928. év folyamán lépett életbe, jobb kiindulási pontul az 1929. évet venni; míg a sokszorososan visszaesők száma 1929-ben 1257 volt és 1936-ig 3.856-ra, tehát 206%-kal emelkedett, addig a szigorított dologházba való utalásoknak a száma (6. sz. táblázat) ugyan-

6. sz. táblázat.

A szigorított dologházba való utalás tartama.

Év	Szigorított dologházba utalás legkevesebb					Összesen
	3	4	5	6	8	
	é v r e					
1928	51	18	5	—	—	74
1929	86	25	11	6	3	131
1930	110	22	8	2	1	143
1931	78	20	14	2	4	118
1932	74	30	26	6	3	139
1933	81	22	30	4	—	137
1934	75	23	36	6	4	144
1935	94	14	32	4	2	146
1936	102	18	31	5	2	158
1928—1936	751	192	193	35	19	1190
0/0-os megoszlás	63.2	16.1	16.2	2.9	1.6	100.0

ezen időtartam alatt 131-ről 158-ra, tehát csak 20%-kal emelkedett, vagyis itt az emelkedés csak egy tizedrésze annak, amivel a bűntevők száma emelkedett. Érveléseinkkel szemben felhozható az az ellenérv, hogy a bíróságok esetleg más rendszabályokat is alkalmazhattak; ez a lehetőség az egész időszak során változatlanul fennállt, tehát a számok kriminalpolitikai jelentőségén nem változtat.

Bíróságaink ezen időszak alatt (7. sz. táblázat) a szigorított do-

7. sz. táblázat.

A szigorított dologházba való utalás alapját képező bűncselekmények.

Év	Lopás	Csalás	Rablás, zsarolás, sikkasztás és más bűncselekmények	Összesen
1928	63	3	8	74
1929	119	7	5	131
1930	126	9	8	143
1931	103	7	8	118
1932	123	7	9	139
1933	124	5	8	137
1934	129	9	6	144
1935	121	12	13	146
1936	132	8	18	158
1928—1936	1040	67	83	1190
%-os megoszlás	87.4	5.6	7.0	100.0

logházba utalást legtöbbször, az összes eseteknek 87.4%-ában lopás esetében alkalmazta, a beutalások 5.6%-ának esetében csalás volt a megvádolt cselekmény. A beutalások többi esete különféle bűncselekmény közt aprózódik el. Nézzük most, hogyan alakul a visszaesők és a szigorított dologházba utaltak számának egymáshoz való viszonya ebből a szempontból.

A háromszornál többször büntetve volt visszaesők számához viszonyítva (8. sz. táblázat) 1929-ben általában ezeknek 10.4%-a, a lopásnál 16.2%-a, a csalásnál pedig 5.5%-a utaltatott szigorított dologházba. 1936-ig ezen számok alaposan megcsappantak. 1936-ban általában már csak 4.1%-a, a lopásnál csak 5.7%-a, a csalásnál pedig csak 2.1%-a került a sokszoros visszaesők közül a szigorított dologházba.

Minden bűneset különálló komplexum, amelyet helyesen elbírálni csak az tud, aki annak minden részletét ismeri. Ezért a büntető bíróságok szigora felett való bírálatnál nagyon tartózkodóknak kell lennünk általában. Mégis talán szabad azt a véleményt megkockázt-

A visszaesők és a szigorított dologházba utaltak számának egymáshoz való viszonya.

A visszaesők és szigorított dologházba utaltak számának egymáshoz való viszonya						
Év	A szigorított dologházba utaltaknak		A lopás miatt szigorított dologházba utaltaknak		A csalás miatt szigorított dologházba utaltaknak	
	száma általában	%-a a 3-szornál többször büntetve volt visszaesők sorában	száma	%-a a 3-szornál többször büntetve volt visszaesők sorában	száma	%-a a 3-szornál többször büntetve volt visszaesők sorában
1928	74	6.6	63	9.6	3	2.5
1929	131	10.4	119	16.2	7	5.5
1930	143	9.4	126	14.4	9	5.4
1931	118	6.5	103	9.0	7	4.0
1932	139	7.2	123	11.1	7	3.9
1933	137	5.4	124	8.0	5	2.1
1934	144	5.0	129	7.5	9	2.9
1935	146	4.5	121	6.1	12	3.6
1936	158	4.1	132	5.7	8	2.1
1928—1936	1190	5.9	1040	8.6	67	3.3

tatni, hogy büntető bíróságaink gyakorlata azt a látszatot kelti, mintha nem élnének elég sokszor azzal a jogukkal, hogy ilyen sokszorosan visszaeső büntetteseket a szigorított dologházba utalják.

Egyébként helye lehet a, büntető igazságszolgáltatásban a megbocsátásnak, az elnézésnek; a büntettesek egyéb osztályaival szemben érvényesülhet az örök igazság, hogy: „Tout comprendre, c'est tout pardonner” — aki mindent meg tud érteni, mindent meg is tud bocsátani, — mégis a sokszorosan visszaeső, megrögzött büntettesekkel szemben nem lehet helye az elnézésnek.

A felsorakoztatott adatokból és az elmondottakból mi azt a gyakorlati tanúságot akarnók levonni, hogy fennálló jogszabályaink keretében is módunkban áll a visszaesőkkel szemben olyan rendszabályokat alkalmazni, amelyeknek segítségével a társadalmi rendet meglehetősen védeni, feltéve, hogy nem riadunk vissza a kellő és szerintünk okvetlenül szükséges szigor alkalmazásától, attól, hogy ezekétől megrögzött, hivatásos gonosztevőket kiemeljük a társadalomból és minél hosszabb időre biztonsági őrizetbe helyezjük, a II. Büntető novella terminológiájával élve, szigorított dologházba utaljuk.